

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οι προσδοκίες εργασίας στα επαγγέλματα χαμηλού κύρους και οι επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού σε περίοδο κρίσης. Η περίπτωση της πλανόδιας εργασίας.

Ιστικόπουλος Ορέστης

Υπ. Διδάκτορας Τμ. Κοινωνικής Πολιτικής Παντείου Πανεπιστημίου.

Αθήνα 2019

Το Πρόβλημα

- Σε περιόδους κρίσης τα χαμηλού κύρους επαγγέλματα και οι απασχολούμενοι σε αυτά αυξάνονται. Παράλληλα οι προσδοκίες εργασίας των εργαζόμενων στα συγκεκριμένα επαγγέλματα ολοένα και μειώνονται.
- Το χαμηλό κύρος της εργασίας μεταφέρεται και στην κοινωνική ζωή του ατόμου.
- Η μελέτη εντάσσεται στην περίοδο της κρίσης (2008-2019) καθώς α) κατά τη διάρκειά της περιορίζεται σημαντικά η κοινωνική κινητικότητα και β) υπάρχει σύγκρουση παλιών και νέων αξιών που οδηγεί σε ενδοεπαγγελματικές μεταβολές και αλλάζει τα δεδομένα.
- Επιλέχθηκε το μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό διότι είναι αυτό που απασχολείται κυρίως στη χαμηλού κύρους εργασία και το πρώτο που πλήττεται από τις μεταβολές που προκαλεί η κρίση.
- Επιλέχθηκε η περίπτωση της πλανόδιας εργασίας α) γιατί συναντάμε σε αυτή μεγάλη συσσώρευση ανειδίκευτου μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού και β) γιατί απουσιάζει εντελώς το θεσμικό πλαίσιο με αποτέλεσμα να μπορεί να παρατηρηθεί η εργασιακή διαδικασία όπως διαμορφώνεται μέσα από άγραφους νόμους και κανόνες. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται τα επαγγέλματα του πλανόδιου μικροπωλητή και του πλανόδιου ανειδίκευτου χειρώνακτα εργάτη (ο άνθρωπος για όλες τις δουλειές).

Θεωρητικοί προβληματισμοί

- **Λειτουργιστική σχολή:** Τα άτομα που απασχολούνται στα επαγγέλματα χαμηλού κύρους παρουσιάζουν χαμηλές προσδοκίες για την εργασία από τη στιγμή που η φύση του επαγγέλματος τα αναγκάζει να ζουν με συγκεκριμένα όρια ως προς τις απαιτήσεις και τις φιλοδοξίες τους. Τοποθετούνται επομένως σε αυτή τη θέση από το ίδιο το σύστημα και τελικά εξυπηρετούν την εύρυθμη λειτουργία του.
- **Σχολή του Σικάγο:** Οι προσδοκίες εργασίας που διαμορφώνει κάποιος καθώς και το πόσο πετυχημένος ή αποτυχημένος θεωρείται εξαρτάται αποκλειστικά από τα στάνταρ που θέτει ο κοινωνικός του περίγυρος. Η ενασχόληση με ένα συγκεκριμένο επάγγελμα οδηγεί στην υιοθέτηση των ανάλογων ρόλων που αυτό προϋποθέτει.
- **Βεμπεριανή σχολή:** Η έννοια του κοινωνικού κύρους είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την εργασία. Το χαμηλό κύρος που χαρακτηρίζει τα επαγγέλματα των μεταναστών έχει άμεση επίδραση στο πως αυτοί διαμορφώνουν τις προσδοκίες τους για την εργασία και στο τι νόημα της αποδίδουν.
- **Μαρξιστική σχολή:** Η άμεση σύνδεση της χαμηλού κύρους εργασίας με την επιβίωση οδηγεί στην αποξένωση του εργαζόμενου από το περιεχόμενο της εργασίας και στην αλλοτρίωσή του. Η αλλοτρίωση αυτή θέτει ιδιαίτερα χαμηλό όριο στις προσδοκίες που διαμορφώνει ο μετανάστης για την εργασία και τη ζωή γενικότερα.

Μεθοδολογία

- Ιστορική επισκόπηση των δύο επαγγελμάτων που εξετάζονται.
- Σύγκριση μεταξύ των δύο επαγγελμάτων που εξετάζονται.
- Σύγκριση μεταξύ των περιόδων προ (;-2008) και κατά τη διάρκεια (2008-2019) της κρίσης.
- Ποιοτική έρευνα με διεξαγωγή συνεντεύξεων σε βάθος, έτσι ώστε με την αφήγηση των ιστοριών ζωής των μεταναστών να αναδειχθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η διαδικασία της αλλαγής που συντελείται μέσα από τα προσωπικά βιώματα και την ερμηνεία των ίδιων των μεταναστών.

Αρχικά ευρήματα

Τα αρχικά ευρήματα προκύπτουν μέχρι στιγμής από την άμεση σύνδεση και επιρροή της εργασίας με την κοινωνική ζωή. Συνοπτικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι:

1. Η απουσία επιλογών και προοπτικών οδηγεί τους μετανάστες στον εγκλωβισμό στα χαμηλού κύρους επαγγέλματα.
2. Η εργασία σχετίζεται άμεσα με την επιβίωση και αποκτά εντελώς εργαλειακό χαρακτήρα
3. Η χρόνια παραμονή στη χαμηλού κύρους εργασία δημιουργεί νοοτροπίες και συνήθειες που μεταφέρουν το χαμηλό κύρος και στην κοινωνική ζωή του ατόμου και εμποδίζουν τη διαδικασία της κοινωνικής κινητικότητας.
4. Η κατάσταση αυτή σε συνδυασμό με τις δυσκολίες πρόσβασης στους θεσμούς (υγεία, εκπαίδευση) θέτει σημαντικά εμπόδια στη σχέση του μετανάστη με την κοινωνία και συμβάλλει σημαντικά στον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση ενός μεγάλου μέρους του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού.
5. Η εμφάνιση της κρίσης που συνδυάζεται με την ανάπτυξη της χαμηλού κύρους εργασίας δημιουργεί νέα δεδομένα που δυσχεραίνουν ακόμα περισσότερο την θέση και την καθημερινότητα των μεταναστών.